

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту постанови Кабінету Міністрів України
“Про реалізацію експериментального проекту щодо забезпечення
можливості використання удосконалених електронних підписів та
печаток, які базуються на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів”

1. Резюме

Метою прийняття акта є забезпечення доступності електронних довірчих послуг.

2. Проблема, яка потребує розв’язання

Переважає більшість електронних підписів та печаток, які станом на сьогодні використовуються в Україні, належать до виду удосконалених електронних підписів та печаток, які базуються на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів. Типологічно до цього виду електронних підписів належать і електронні цифрові підписи, які підтверджуються з використанням посиленних сертифікатів відкритих ключів, що були видані раніше відповідно до вимог Закону України “Про електронний цифровий підпис” (втратив чинність з 7 листопада 2018 р. у зв’язку з набранням чинності Законом України “Про електронні довірчі послуги”).

Основна відмінність удосконалених електронних підписів та печаток, які базуються на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів, від кваліфікованих електронних підписів та печаток полягає в тому, що останні створюються з використанням засобів кваліфікованого електронного підпису чи печатки.

Положеннями Закону України “Про електронні довірчі послуги” передбачені як можливість використання фізичними, юридичними особами та представниками юридичних осіб удосконалених електронних підписів та печаток, так і надання електронних довірчих послуг з їх створення, перевірки, підтвердження та зберігання. Разом з тим, сфера застосування цього виду електронних підписів та печаток є суттєво обмеженою.

Зокрема, відповідно до абзацу першого частини другої статті 17 Закону України “Про електронні довірчі послуги” отримання фізичними та юридичними особами електронних послуг у сфері електронного урядування повинно здійснюватися з використанням кваліфікованих електронних довірчих послуг. Крім того, у переважній більшості випадків актами законодавства для цілей електронної взаємодії між фізичними, юридичними особами та органами державної влади і органами місцевого самоврядування, а також електронної ідентифікації та автентифікації в інформаційно-телекомунікаційних системах надання публічних (у тому числі адміністративних) послуг, встановлена обов’язковість використання кваліфікованих електронних підписів та печаток або засобів електронної ідентифікації з високим рівнем довіри (наразі до них належать лише засоби кваліфікованого електронного підпису чи печатки).

Необхідно зазначити, що відповідно до пункту 5 розділу VII “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про електронні довірчі послуги” користувачі електронних довірчих послуг мають право використовувати електронні цифрові підписи, які підтверджуються з використанням посилених сертифікатів відкритих ключів та були видані відповідно до вимог Закону України “Про електронний цифровий підпис”, як кваліфіковані електронні підписи до закінчення строку дії посиленого сертифіката відкритого ключа, але не пізніше двох років з дня набрання чинності Законом України “Про електронні довірчі послуги” (тобто до 7 листопада 2020 р.). Таким чином, ураховуючи, що строк чинності посилених сертифікатів відкритих ключів не перевищує двох років, особи, які застосовують зазначені електронні цифрові підписи, протягом найближчого часу втратять можливість використовувати електронні підписи, прирівняні до кваліфікованих електронних підписів.

Як наслідок, фізичні та юридичні особи, які користуються електронними послугами, для подальшого доступу до них вимушені придбавати засоби кваліфікованого електронного підпису чи печатки (USB-токени чи смарт-картки).

Порівняно висока вартість засобів кваліфікованого електронного підпису чи печатки, які пропонуються на ринку (зокрема, наразі вартість найдешевшого USB-токена становить близько 650 грн), обмежуватиме доступність як електронних довірчих послуг, так і електронних послуг, які можна отримати з використанням електронних довірчих послуг.

Одним із шляхів вирішення зазначеної проблеми є забезпечення можливості використання фізичними та юридичними особами удосконалених електронних підписів та печаток, які базуються на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів.

3. Суть проекту акта

Згідно з проектом акта для забезпечення досягнення цілі 14.1 “Українцям доступні всі публічні послуги онлайн”, визначеної Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, схваленою Постановою Верховної Ради України від 4 жовтня 2019 р. № 188-IX, передбачається реалізувати експериментальний проект, суть якого полягає в забезпеченні для користувачів електронних довірчих послуг можливості використовувати удосконалені електронні підписи та печатки, які базуються на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів, для здійснення електронної взаємодії, електронної ідентифікації та автентифікації фізичних, юридичних осіб і представників юридичних осіб у випадках, коли законодавством передбачено використання виключно кваліфікованих електронних підписів чи печаток (кваліфікованих електронних довірчих послуг) або засобів електронної ідентифікації з високим рівнем довіри.

Таким чином, фізичні, юридичні особи та представники юридичних осіб матимуть можливість використовувати удосконалені електронні підписи та печатки, які базуються на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів, нарівні з кваліфікованими електронними підписами та печатками.

Разом з тим, у проекті акта передбачені певні винятки з цього правила, коли мають застосовуватися виключно кваліфіковані електронні підписи чи печатки (зокрема, їх використання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності, державними реєстраторами, нотаріусами та іншими суб'єктами, уповноваженими державою на здійснення функцій державного реєстратора, а також вчинення в електронній формі правочинів, що підлягають нотаріальному посвідченню та/або державній реєстрації у випадках, установлених законом).

Для досягнення мети реалізації експериментального проекту необхідно визначити у проекті акта умови для застосування удосконалених електронних підписів та печаток, які базуються на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів, зокрема:

- установити технічні вимоги до удосконалених електронних підписів та печаток, які базуються на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів, шляхом посилання на визначені національні стандарти, відповідність яким надає презумпцію відповідності вимогам до удосконалених електронних підписів чи печаток, встановленим Законом України “Про електронні довірчі послуги”;

- визначити особливості надання електронних довірчих послуг, пов'язаних із створенням, перевіркою, підтвердженням та зберіганням удосконалених електронних підписів та печаток, які базуються на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів. При цьому ключовою особливістю є те, що кваліфікований сертифікат відкритого ключа, сформований для удосконаленого електронного підпису чи печатки, не містить відомостей про те, що особистий ключ зберігається в засобі кваліфікованого електронного підпису чи печатки;

- забезпечити визнання результатів надання електронних довірчих послуг, пов'язаних із створенням, перевіркою, підтвердженням та зберіганням удосконалених електронних підписів та печаток, які базуються на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів;

- передбачити, що надання електронних публічних послуг з використанням удосконалених електронних підписів та печаток, які базуються на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів, не повинно призводити до позбавлення можливості отримати такі послуги з використанням кваліфікованих електронних підписів та печаток.

Вказані вище заходи спрямовані на забезпечення можливості використання користувачами електронних довірчих послуг удосконалених електронних підписів та печаток, які базуються на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів.

Крім того, у проекті акта визначено завдання міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо реалізації експериментального проекту.

Експериментальний проект передбачається реалізувати до дня набрання чинності змінами до Закону України “Про електронні довірчі послуги” щодо врегулювання використання удосконалених електронних підписів та печаток, які

базуються на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів, але не пізніше ніж до 31 грудня 2021 р.

Необхідно окремо зазначити, що дія експериментального проекту не може поширюватися на надання електронних довірчих послуг у банківській системі України та під час здійснення переказу коштів, оскільки згідно з абзацом третім частини третьої статті 9 Закону України “Про електронні довірчі послуги” та абзацом третім пункту 261 статті 7 Закону України “Про Національний банк України” встановлення порядку надання та використання електронних довірчих послуг у банківській системі України та при здійсненні переказу коштів належить до компетенції Національного банку України.

4. Вплив на бюджет

Реалізація проекту акта не матиме впливу на надходження та витрати державного та/або місцевого бюджетів та не потребує фінансування з державного чи місцевого бюджетів.

5. Позиція заінтересованих сторін

Проект акта не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю.

Проект акта не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності.

З метою проведення громадського обговорення проект акта буде розміщено на офіційних веб-сайтах Міністерства цифрової трансформації України та центрального засвідчувального органу.

6. Прогноз впливу

Реалізація проекту акта матиме вплив на ключові інтереси фізичних та юридичних осіб – користувачів електронних довірчих послуг, а також на ключові інтереси юридичних осіб – виробників засобів кваліфікованого електронного підпису чи печатки (захищених носіїв особистих ключів). Прогноз впливу реалізації акта на ключові інтереси заінтересованих сторін додається.

Відповідно до статті 8 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» до проекту акта підготовлено аналіз регуляторного впливу.

Реалізація проекту акта не матиме впливу на розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення; громадське здоров’я, покращення чи погіршення стану здоров’я населення або його окремих груп; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами, інші суспільні відносини.

Проект акта відповідає засадам реалізації органами виконавчої влади принципів державної політики цифрового розвитку, зокрема не перешкоджає

створенню сучасних електронних форм взаємодії та доступності для громадян і суб'єктів господарювання переваг і можливостей цифрових технологій.

7. Позиція заінтересованих органів

Проект акта потребує погодження з Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерством фінансів України, Адміністрацією Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державною регуляторною службою України, а також проведення правової експертизи Міністерством юстиції України.

8. Ризики та обмеження

У проекті акта відсутні положення, що стосуються прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, створюють підстави для дискримінації, стосуються інших ризиків та обмежень, які можуть виникнути під час реалізації акта.

Громадська антикорупційна та громадська антидискримінаційна експертизи не проводилися.

9. Підстава розроблення проекту акта

Проект акта розроблено за власною ініціативою Міністерства цифрової трансформації України відповідно до статті 7 Закону України “Про електронні довірчі послуги” та пункту 2 розділу II “Прикінцеві положення” Закону України від 22 березня 2018 р. № 2362-VIII “Про внесення змін до деяких законів України щодо повноважень в галузі охорони навколишнього природного середовища”.

**В.о. Міністра цифрової
трансформації України**

Олексій ВІСКУБ

_____ 2020 р.